

PRACOVNÍ LIST

KYBERSTALKING

CÍLE

- Studující dokáží rozpoznat projevy kyberstalkingu.
- Studující umí rozlišovat mezi konsensuální komunikací a kyberstalkingem.
- Studující lépe rozumí tomu, proč je kyberstalking formou genderově podmíněného násilí.
- Studující mají lepší povědomí o dopadech kyberstalkingu.
- Studující znají způsoby, jak se před kyberstalkingem chránit.

AKTIVITA NA ROZEHRÁTÍ: CO JE KYBERSTALKING?

Časová dotace: 15 min.

Potřeby: papíry, psací potřeby

Rozdělte žáky do malých skupin po 3–4 lidech. Poté všem skupinám položte následující otázky:

Co si myslíte, že je kyberstalking? Jak se může lišit od jiných forem chování na internetu?

Skupiny mohou svou odpověď zpracovat libovolným způsobem: mohou vytvořit odrážkový seznam, myšlenkovou mapu nebo třeba jen sepsat slova/věty, které se jim v souvislosti s tématem kyberstalkingu vybaví. Na zpracování jim ponechte cca 5–7 minut.

Po uplynutí času skupiny vyzvěte, aby jedna po druhé své myšlenky krátce představily ostatním. Až všechny skupiny odprezentují, shrňte jejich poznatky a na jejich základě kyberstalking jasně definujte (viz sekce Slovníček). Pokud od studujících některé z typických znaků kyberstalkingu nezazněly, doplňte je, případně uveďte na pravou míru to, v čem se studující mýlili*y. Důležité je zdůraznit zejména klíčové prvky, jakými jsou opakovaná nevyžádaná komunikace, vyhrožování, nekonsensuální a invazivní sledování, narušování soukromí apod. (viz sekce Fakta).

AKTIVITA 1: KONSENSUÁLNÍ KOMUNIKACE, NEBO KYBERSTALKING?

Časová dotace: 10-15 min.

Potřeby: vytištěné příklady situací (lze je ale také napsat na tabuli či na powerpointový slide)

Cílem této aktivity je pomoci studujícím rozlišovat mezi kyberstalkingem a konsensuální komunikací. Studujícím do dvojic rozdejte seznam cca pěti situací, se kterými se mohou v online prostředí setkat. Jejich úkolem je u každé situace určit, zda se jedná o konsensuální chování nebo o (potenciální) kyberstalking. Příklady situací mohou zahrnovat:

*Tvoji rodiče neustále skrze tvoje účty na sociálních sítích sledují, kdy jsi online, s kým komunikuješ a trávíš čas nebo kde se nacházíš, a to i přesto, že ses jim pokusil*a vysvětlit, že ti tato nadměrná kontrola není příjemná.*

*Kamarád*ka ti napíše, aby se opětovně ujistil*a, že platí vaše víkendové plány, o kterých jste spolu předtím mluvili*y ve škole.*

*Bývalý partner*bývalá partnerka ti posílá desítky zpráv, ve kterých se dožaduje informací, kde právě jsi a co děláš.*

Někdo olajkuje vícero příspěvků na tvém veřejném instagramovém účtu.

*Partner*ka ti do mobilu bez tvého vědomí nainstaloval*a aplikaci, která mu*jí pravidelně posílá informace o tvé aktuální poloze.*

Můžete si ale také samozřejmě vymyslet vlastní příklady, pokud vás napadnou nějaké, které by byly pro vaše studující relevantnější.

Na práci ve dvojicích studujícím ponechejte cca 5-7 minut. Poté příklady projděte jeden po druhém a u každého se ptejte, jak studující odpověděly*i. Jejich odpovědi společně prodiskutujte.

Během této diskuze je vhodné probrat důležitost vzájemného souhlasu; jako příklad vám mohou posloužit třeba aplikace umožňující sdílení polohy s jinými lidmi. Ty totiž nejsou z principu špatné či invazivní, naopak mohou být v mnoha situacích velmi užitečné; klíčové však je, že je poloha sdílená vědomě a dobrovolně, ne pod nátlakem nebo proto, že aplikace byla někým tajně nainstalována.

AKTIVITA 2: CO MOTIVUJE KYBERSTALKING A JAKÉ JSOU JEHO DOPADY?

Časová dotace: 40-60 min.

Potřeby: plátno a projektor či digitální tabule pro zhlédnutí videa, případně papíry a psací potřeby

Podívejte se se studujícími na následující video*:

The Victims of the UK's Worst Cyber Stalker Open Up In New Netflix Documentary | This Morning <https://www.youtube.com/watch?v=qj34vA00AHU>

Jedná se o rozhovor se dvěma oběťmi kyberstalkingu, Abby Furness a Liou Hambly, jejichž zkušenosti se staly předmětem nové dokumentární minisérie „Can I Tell You a Secret?“ („Můžu ti říct tajemství?“), která je od minulého roku dostupná ke zhlédnutí na Netflixu. V rozhovoru ženy mluví mimo jiné o tom, jak se kyberstalking projevoval a jaký měl dopad na jejich životy.

Po zhlédnutí videa prodiskutujte se studujícími otázky uvedené níže.

Pokud vnímáte, že by se studující mohli* y zdráhat mluvit, můžete jim nejprve otázky zadat k probrání v menších skupinách a až poté přejít k diskuzi v celém kolektivu.

Co může být motivací člověka, který se rozhodne někoho kontrolovat či někomu ubližovat prostřednictvím technologií?

*Co k tomu vedlo Matthewa Hardyho, kyberstalkera z videa, který byl pro své oběti neznámou osobou? Mohou být důvody jiné, když se kyberstalker*ka a oběť navzájem znají?*

Proč Matthew Hardy kyberstalkoval pouze ženy?

Myslíte si, že je u nějakých lidí větší pravděpodobnost, že se stanou obětí kyberstalkingu? Nebo naopak, že budou někoho kyberstalkovat? Proč?

Jaké dopady měl kyberstalking na Abby a Liu? Jaké další dopady může kyberstalking mít?

Během diskuze se zaměřte mimo jiné i na to, že kyberstalking je formou genderově podmíněného násilí: oběťmi kyberstalkingu se stávají častěji ženy než muži a kyberstalking může být genderově motivovaný (viz sekce Fakta). Proberte se studujícími důvody, proč tomu tak je, a zamyslete se i nad jinými skupinami osob, které mohou být v tomto ohledu zranitelnější (např. LGBTQ+ lidé). Může být také na místě diskuzi svést k celospolečenským mocenským poměrům.

Na závěr můžete studující informovat, že pokud je toto téma zaujalo a mají k dispozici Netflix, mohou se podívat na celý dokument „Can I Tell You a Secret?“ („Můžu ti říct tajemství?“). Na Netflixu je dostupný s českými titulky i s českým dabingem.

*Video je v angličtině a jsou k němu dostupné pouze automaticky vygenerované anglické titulky. Ty jsou sice poměrně přesné, ale jelikož řeč plyne rychle, může být obtížné titulky stíhat číst. Pokud si tedy myslíte, že by pro studující mohlo být obtížné video porozumět, poskytněte jim český překlad klíčových pasáží. Najdete jej v Příloze 1 k tomuto pracovnímu listu.

AKTIVITA 3: JAK SE PŘED KYBERSTALKINGEM CHRÁNIT?

Časová dotace: 30–35 min.

Potřeby: flipchartové papíry, psací potřeby

Rozdělte studující do skupin cca po pěti a každé skupině přidejte jeden flipchartový papír. Studující pak mají za úkol během 15–20 minut ve svých skupinách přijít na způsoby (nástroje), jak mohou v online světě zůstat před kyberstalkingem v bezpečí, popř. jak ho řešit, když se s ním setkají. Své nápady zpracují pomocí flipchartového papíru do podoby posteru.

Nejprve mohou začít brainstormingem. Kdyby si nevěděli* rady, možná jim pomohou následující otázky:

Co může kyberstalking znesnadnit či naopak usnadnit?

*Kdyby se na mě obrátila kamarádka s tím, že si myslí, že ji kyberstalkuje její bývalý přítel, jak bych jí podpořil*a? Co bych jí poradil*a?*

*Co mohu udělat pro to, abych svým kamarádům a kamarádkám pomohl*a chránit se před kyberstalkingem?*

Na koho se lze obrátit, pokud se setkám s kyberstalkingem?

Hotový bezpečnostní toolkit ve formě posteru pak každá skupina představí ostatním studujícím. Pro případ, že by studující nepřišli* na všechny možnosti, jak se chránit, můžete jejich nápady doplnit doporučeními, která jsou shrnuta v sekci Fakta.

Postery si můžete vyvěsit ve třídě (či jiných sdílených prostorách), aby se k nim studující mohli* kdykoliv vrátit.

REFLEXE

Časová dotace: 25 min.

Potřeby: papíry, obálky, psací potřeby

Rozdejte studujícím papíry a vyzvěte je, aby během 10 min. napsaly* i krátký dopis svému budoucímu já, ve kterém se zamyslí například nad tím:

- co nového se naučily* i o kyberstalkingu;
- jak se mohou zachovat, pokud se někdy setkají s kyberstalkingem;
- nebo jaké kroky plánují podniknout pro to, aby se před kyberstalkingem ochránily* i.

Dopisy jsou pouze pro ně, nebudou je muset s nikým sdílet.

Po napsání studující vloží dopis do obálky, zalepí ji a napíšu na ni „datum doručení“ (tj. datum, kdy se k dopisu vrátí a přečtou si, co jim jejich minulé já vzkazuje).

Toto datum můžete zvolit vy nebo můžete studující nechat, ať si jej zvolí sami* y.

Může to být například konec školního roku, datum jejich narozenin nebo třeba termín nadcházejícího Dne bezpečnějšího internetu.

Pokud zvolíte stejné datum pro všechny studující, můžete se dohodnout, že dopisy v daný den otevřete společně a dáte studujícím možnost sdílet s ostatními, co jim jejich minulé já připomnělo.

Na individuální reflexi pak navažte reflexi společnou. Dejte studujícím pár minut na to, aby si v duchu odpověděly* i na následující otázky:

- Dozvěděl* a jsem se něco, co mě překvapilo?
- Jak mohu přispět k tomu, aby bylo online prostředí bezpečnější pro všechny?
- Proč je důležité se o tématu kyberstalkingu bavit?
- Co si odnáším?

Poté studující požádejte, aby s ostatními sdíleli* y jednu věc ze své osobní reflexe.

Pokud si však někteří* některé nebudou přát své myšlenky sdílet, nenuťte je.

Na závěr studujícím poskytněte seznam organizací, které poskytují podporu a poradenství v oblasti kyberšikany, kybernásilí a domácího/partnerského násilí (viz sekce Kam se obrátit). Tento seznam jim, pokud to bude možné, předejte v takové formě, aby se k němu mohli* y kdykoliv vrátit.

FAKTA

Kyberstalking jako online forma stalkingu spočívá především v tom, že kyberstalker*ka svou oběť pronásleduje a zahlcuje ji zprávami, e-maily, telefonáty a další nevyžádanou a nechtěnou komunikací či pozorností. Komunikace mnohdy začíná vstřícně, ale postupně přerůstá v obtěžování, nátlak, vydírání, vyhrožování a zastrašování.

Kyberstalking se vyznačuje opakovaností, dlouhodobostí, systematickostí a stupňovaností.

Typicky kyberstalking začíná monitorováním sociálních sítí oběti: pronásledovatel*ka zde hledá informace o oběti a ty poté využívá k jejímu dalšímu obtěžování či ubližování. Kyberstalker*ka může také proniknout do e-mailové schránky oběti, nebo může dokonce sledovat její fyzickou polohu prostřednictvím geolokačních dat.

Cílem kyberstalkera*ky je získat o oběti maximální množství informací (např. o telefonním čísle, bydlišti, zaměstnání, vztazích s blízkými osobami, zálibách), jejichž pomocí pak může svou oběť efektivněji či intenzivněji pronásledovat, obtěžovat, vydírat či zastrašovat.

Dle webu E-Bezpečí mezi typické projevy (kyber)stalkingu patří:

- opakované a dlouhodobé pokusy kontaktovat oběť (přes sociální sítě a aplikace k posílání zpráv, e-mailem, telefonicky, pomocí SMS, dopisů apod.);
- demonstrování moci a síly stalkera (přímé či nepřímé výhrůžky opírající se o znalosti o oběti, zastrašování, narušování soukromí);
- destrukce věcí oběti (např. propíchané pneumatiky, zasílání virů e-mailem apod.);
- vydávání se za oběť (např. pomocí falešných účtů na sociálních sítích);
- snaha poškodit reputaci oběti (šíření nepravdivých informací, psaní nevhodných zpráv známým oběti z falešných účtů, prostřednictvím kterých se za oběť vydává).

Ačkoliv je však kyberstalking formou stalkingu, od „tradičního“ stalkingu se v několika ohledech liší. Kyberstalker*ka se například vůbec nemusí vyskytovat v blízkosti oběti; nemusí být ani ve stejné zemi. V online prostředí je také více možností, jak skrýt svou totožnost, a kyberstalkeri*stalkerky tak mnohdy využívají anonymní identity či falešné profily, aby bylo těžší je identifikovat.

Motivace kyberstalkerů*stalkerek mohou být různé, hlavním motivem však bývá získání moci nad obětí. Pronásledovatel*ka chce oběť kontrolovat a ovládnout, uvědomuje si, jaký má jeho*její jednání na oběť vliv, a chce v oběti vyvolat pocit strachu a nebezpečí. Dalšími motivy mohou být nenávist k oběti či ke skupině, k níž oběť náleží, posedlost nebo pomsta.

Obětí kyberstalkingu se může stát kdokoli. Nejčastěji se však jedná o bývalou partnerku*bývalého partnera pronásledovatele*pronásledovatelky; dle výzkumu společnosti Statista z roku 2013 jde téměř o polovinu případů.

Kromě toho může být mezi kyberstalkerem*kou a obětí také rodinný vztah, pracovní vztah nebo to mohou být známí či přátelé. Kyberstalkingu se ale může dopustit i někdo, s kým se oběť nikdy osobně nesekala a koho zná jen online, nebo také úplně cizí člověk, který si oběť našel na internetu a vyhodnotil ji jako zranitelnou.

Důležité je však poznamenat, že kyberstalking patří mezi genderově podmíněné kybernetické trestné činy: dle výzkumů se ženy s touto formou obtěžování setkávají častěji než muži. Kyberstalking může být také genderově motivovaný, například pokud má pronásledovatel*ka misogynní postoje a cílí tudíž na ženy, aby se jim pomstil*a nebo je potrestal*a za domnělou křivdu.

Genderový rozměr však najdeme i v případech, kdy je kyberstalkerem bývalý partner, tajný ctitel či odmítnutý nápadník. Zde totiž mohou hrát roli společenské normy, představy a zvyklosti, dle kterých by muži měli být ve svých milostných snahách vytrvalí a neměli by se vzdávat po prvním odmítnutí, jelikož žena možná jen „dělá drahoty“.

Takovéto normy a stereotypy mohou kyberstalking motivovat či ho ospravedlňovat. Stávající genderové mocenské poměry a nerovnosti, dle kterých je žádoucí, aby muži vedli a ženy pouze poslouchaly a následovaly, to pak jen umocňují.

Z podobných důvodů se oběťmi kyberstalkingu disproportionálně stávají také LGBTQ+ lidé.

DOPADY NA OBĚTI

(Kyber)stalking má na oběti rozsáhlé negativní dopady.

Zejména se jedná o dopady na psychiku, dopady na fyzické zdraví a dopady na chování oběti, mohou však existovat i dopady sociální nebo finanční:

- Dopady na psychiku: nervozita, pocity úzkosti, beznaděje, paniky a strachu, deprese, poruchy spánku, posttraumatická stresová porucha, sebevražedné myšlenky, snížené sebevědomí, nedůvěra k ostatním lidem, vztek a agrese.
- Dopady na fyzické zdraví: bolesti hlavy, nevolnost, zvracení, nechutenství, kožní vyrážky způsobené psychickým stresem.
- Dopady na chování: strach z využívání kyberprostoru, extrémní opatrnost, rizikové chování (přejídání, užívání alkoholu či drog).
- Sociální dopady: sociální izolace, poškozené osobní nebo pracovní vztahy.
- Finanční dopady: změna bydliště a/nebo pracoviště, ztráta zaměstnání, zdravotní výdaje, právní výdaje.

JAK SE CHRÁNIT

Opatrnost při sdílení

Vždy dobře zvažte, co o sobě na sociálních sítích a jiných online platformách zveřejňujete, a snažte se minimalizovat množství informací, které jsou o vás na internetu dostupné.

Nastavení ochrany soukromí

Obeznamte se s možnostmi zabezpečení soukromí, nabízenými platformami, které navštěvujete, a tyto možnosti využívejte.

Schopnost rozeznat nevhodné chování v kyberprostoru

Pokud vám někdo neustále posílá hromady nevyžádaných zpráv, e-mailů apod., monitoruje, co děláte na sociálních sítích, nabourává se do vašeho e-mailu, vytváří si falešné účty a vydává se za vás, tlačí na vás nebo vás vydírá a snaží se vás zastrašit, pravděpodobně jde o stalking.

Rozpoznání ohrožení

Pokud si uvědomíte, že to, co zažíváte, je kyberstalking, zachovejte klid. Existují způsoby, jak to řešit. Zároveň tuto situaci ale neberte na lehkou váhu a nespolehejte se na to, že to brzy samo přejde, protože to kyberstalkera*ku přestane bavit.

Znemožnění kontaktu

Na zprávy, e-maily atd. od pronásledovatele*ky nereagujte a ideálně je ani nečtěte. Přerušete veškerý kontakt, nahlase to dané platformě a dotyčnou osobu zablokujte.

Pomoc důvěryhodné (dospělé) osoby

Povězte o situaci někomu, komu důvěřujete, a řekněte si o pomoc.

Důkazy

Nemažte žádné zprávy od kyberstalkera*ky. Naopak se doporučuje vést si knihu důkazů, kterou pak můžete zanést na policejní stanici, pokud bude nezbytné situaci řešit s policií.

SLOVNÍČEK

KYBERSTALKING

Kyberstalking je kombinací stalkingu a kyberprostředí. Stejně jako u stalkingu jde o dlouhodobé a opakované obtěžování a pronásledování oběti známou nebo neznámou osobou, které typicky zahrnuje také vyhrožování, zastrašování či vydírání.

Kyberstalker*ka se však odlišuje tím, že k tomu používá digitální technologie (e-mail, SMS, sociální sítě, aplikace). Kyberstalking se často (ale ne vždy) objevuje v kombinaci se stalkingem.

Kyberstalking je specifickou formou stalkingu, a tudíž jej lze v ČR kvalifikovat jako trestný čin (§354 Nebezpečné pronásledování). Skutková podstata je naplněna, pokud (kyber)stalker*ka oběť dlouhodobě a vytrvale kontaktuje, ať už prostřednictvím digitálních prostředků, písemně, nebo jinak, a toto jednání v oběti vzbuzuje důvodnou obavu o její život nebo zdraví či o život a zdraví osob jí blízkých.

KONSENT

Konsent znamená souhlas. V sexuálním kontextu termín znamená souhlas se sexuálními, milostnými nebo jinak intimními činnostmi.

Konsent si nelze vynutit, musí být dobrovolně daný. Také je možné jej kdykoliv vzít zpět, například když nám něco přestane být příjemné nebo když se začne dít něco, k čemu jsme souhlas nedali*y. Konsent je totiž specifický a nelze si domýšlet, že se vztahuje i na to, co nebylo explicitně součástí domluvy.

(NE)KONSENSUÁLNÍ

Konsensuální chování je chování, s nímž plně souhlasí všechny zúčastněné osoby.

Nekonsensuální chování je naopak to, které se děje bez vědomí či explicitního souhlasu některých zúčastněných nebo které dokonce jde přímo proti tomu, co si některé*někteří ze zúčastněných přejí.

KAM SE OBRÁTIT

NÁSILÍ A ŠIKANA NA INTERNETU

- <https://www.stop-kybersikane.cz/pomoc-s-kybersikanou/>
- <http://www.e-bezpeci.cz/>
- <http://poradna.e-bezpeci.cz/>
- <https://www.stoponline.cz/cs/>

DOMÁCÍ NÁSILÍ A PARTNERSKÉ NÁSILÍ

- <https://www.profem.cz/>
- <https://www.persefona.cz/>
- <https://www.magdalenium.cz/>
- <https://www.spondea.cz/cz>
- <https://www.acorus.cz/>
- <https://www.rosacentrum.cz/>
- <http://www.domaci-nasili.cz/>

LINKA BEZPEČÍ A DŮVĚRY

- <https://www.modralinka.cz/>
- <https://www.linkabezpeci.cz/>

DALŠÍ ZDROJE K TÉMATU

Online kurz „Bezpečně v kyber!“ od Národního úřadu pro kybernetickou a informační bezpečnost

<https://osveta.nukib.gov.cz/course/view.php?id=98#section-1>

„Virtuální nápadník“ – preventivní film o stalkingu na webu E-Bezpečí

<https://www.e-bezpeci.cz/index.php/rizikove-jevy-spojene-s-online-komunikaci/kyberstalking/928-virtualni-napadnik-preventivni-film-o-stalkingu>

Trailer k dokumentární sérii „Můžu ti říct tajemství?“ / „Can I Tell You a Secret?“

<https://www.netflix.com/tudum/videos/can-i-tell-you-a-secret-trailer>

POUŽITÉ ZDROJE

- <https://osveta.nukib.gov.cz/mod/page/view.php?id=1121>
- <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/stalking-a-kyberstalking/66-23>
- <https://www.jdidoklubu.cz/Kyberstalking-Nebezpecne-pronasledovani-P7027602.html>
- <https://sherloc.unodc.org/cld/en/education/tertiary/cybercrime/module-12/key-issues/gender-based-interpersonal-cybercrime.html>
- <https://www.em.muni.cz/udalosti/6028-mlada-pravnicka-radi-jak-celit-kyberstalkingu>
- https://www.stalkingawareness.org/wp-content/uploads/2021/09/SPARC_Stalking-LGBTQ-Fact-Sheet.pdf

Projekt byl realizován za finanční podpory Úřadu vlády České republiky. Výstupy projektu nereprezentují názor Úřadu vlády České republiky a Úřad vlády České republiky neodpovídá za použití informací, jež jsou obsahem těchto výstupů.

PŘÍLOHA Č.1 - K PRACOVNÍMU LISTU KYBERSTALKING

PŘEKLAD VIDEO „THE VICTIMS OF THE UK’S WORST CYBER STALKER OPEN UP IN NEW NETFLIX DOCUMENTARY | THIS MORNING“

Moderátorka: Včera večer jsem viděla první díl a byla jsem úplně v šoku. Nemůžu uvěřit tomu, čím jste si musely projít. A nejste jediné, kromě vás tu byla ještě spousta dalších obětí.

Lia: Je úplně šílené, kolik těch obětí bylo. Kdo by si pomyslel, že může jeden muž způsobit tolik problémů tolika lidem.

Moderátorka: Abby, kdo je to kyberstalker? Všichni víme, kdo je stalker, ale co znamená, když je někdo kyberstalker?

Abby: Kyberstalker je v podstatě stalker, který svůj stalking provádí online. Takže Matthew Hardy, náš stalker, nás kyberstalkoval skrze sociální sítě: vytvářel si falešné účty, neustále nás obtěžoval, sledoval každý náš krok. Ani chvilka klidu, pořád nás sledoval.

Moderátor: Chápu to správně, že jste toho chlapa neznaly? Tak jak vás teda vůbec našel?

Lia: Netušíme.

Abby: Je to úplně cizí člověk. Prostě si nás našel na sociálních sítích.

Lia: Jo, prostě jsme se nešťastnou náhodou staly jeho oběťmi. Pořád nevíme proč, nikdy se to nevyšvětlilo. Nemělo to důvod.

Moderátor: Jak se ten jeho stalking projevoval? Kdy jste si začaly myslet, že se děje něco divného? Vydával se za jiné lidi nebo tak?

Lia: No, když to začalo, nejdřív jsem si myslela, že to je žena. Nejprve mi napsal z účtu, kde se vydával za ženu, a já...

Moderátor: Prostě ti jen tak napsal soukromou zprávu.

Lia: Jo, a hned se ptal: „Můžu ti říct tajemství?“ Tak zněla ta zpráva. „Nesmíš to nikomu říct, ale jde o tvoji rodinu.“ A prostě, když vám někdo napíše o něčem, co se týká vaší rodiny, chcete vědět, o co jde. Jak jinak by měl člověk reagovat?

Moderátorka: Proč si myslíte, že si vybral zrovna vás? Jste hodně aktivní na sociálních sítích? Já sociální sítě miluju a pořád na nich něco sdílím, ale myslíte si, že si vás vybral kvůli tomu, že hodně sdílíte?

Abby: Jo, myslím, že jsme obě (...) veselé, bezstarostné, rodinné typy, neustále chceme být se svými přáteli...

Lia: Jsme společenské, rády se bavíme, baví nás trávit čas s naší rodinou a přáteli. Myslím si, že to byl Matthewův hlavní cíl, tohle zničit.

Moderátor: Nic z toho, co se vám stalo, samozřejmě není vaše chyba, ale chci se zeptat, když jste to ignorovaly, přestalo to?

Lia a Abby: Ne.

Abby: Jen se to ještě zhoršilo.

Moderátor: Rozumím, takže jak se to stalo? Protože si představuju, že když vám někdo z ničeho nic napíše soukromou zprávu a vy to ignorujete, tak...

Lia: Jasně, tak už vás obvykle pak nechají být. Já, když jsem dostala tu zprávu, tak jsem se hned obrátila na moji mámu a ptala jsem se jí, co mám ohledně té divné zprávy dělat. Bylo to pozdě večer a máma mi řekla, ať to prostě ignoruju a zablokuj tu účet, ale když jsem se pak ráno probudila, tak tam bylo 63 účtů.

Moderátorka: Vydával se za tebe.

Lia: Přesně tak, začalo mě sledovat 63 falešných účtů, všechny byly jeho, a pak se za mě vydával. A to všechno v průběhu 24 hodin.

Moderátor: To úplně ovládne celý tvůj život.

Moderátorka: A vy nic nevíte. Nevíte, jestli jde o gang, jestli je to muž nebo žena. Nevíte nic a jste neustále ve střehu (...) Jestli si dobře vzpomínám, tak tě máma dokonce musela jeden čas doprovázet, kdykoliv jsi šla večer ven, že?

Lia: Je to tak, doprovázeli mě oba rodiče. Říkali mi, ať toho člověka nenechám vyhrát, že to je přesně to, co chce – abych seděla doma a byla nešťastná. A v té době jsem si myslela, že je to nějaká holka z okolí, vůbec jsem netušila, že je milion mil ode mě a prostě jenom sedí za počítačem.

Moderátor: Myslely jste si v duchu, že jde o někoho, koho znáte, kdo vám třeba závidí nebo tak?

Abby: Jo, obviňovaly jsme naše kamarády, naše rodiny, naše kolegy z práce. Zničilo nám to všechny vztahy, protože jsme nemohly nikomu důvěřovat a vůbec jsme netušily, že ten stalker je tak daleko. Myslely jsme, že je to někdo, s kým jsme si blízké, protože se zdálo, že o nás ví i ty nejmenší detaily.

Lia: Ten člověk třeba věděl, s kým jsem chodila do školy, když mi bylo 13.

Moderátorka: A nestalo se taky něco, když se tvoje kamarádka vdávala? Že pak napsal té nevěstě, že máš něco s jejím ženichem? (...) Věřila ti ta kamarádka, když jsi jí řekla celý ten příběh?

Lia: Jo, věřila, ale i tak je to ponižující. I teď je to pořád ponižující, protože pořád musíte žít s těma věcmama, co lidem říkal.

Moderátorka: Abby, jaké problémy způsoboval tobě?

Abby: Byl to naprostý chaos, převrátil celý můj život vzhůru nohama. Zničil mi vztah s přítelem a naprosto zdevastoval můj vztah s mým šéfem.

Moderátor: Jak se mu to povedlo?

Abby: No, vztah s přítelem mi zničil tak, že mu nasadil brouka do hlavy, že ho podvádím. Založil si falešné účty, ze kterých mému příteli psal, a zahrnul přitom i takové detaily, jako že jsem byla v klubu a že jsem měla na sobě to a to.

Lia: Věděl všechno, věděl dokonce i to, jaký mám lak na nehtech, když jsem šla do klubu.

Abby: Přesně tak. Všechno to zjistil přes sociální sítě a Instagram. Co se týče toho vztahu se šéfem, tak ten úplně zničil. Milovala jsem svou práci bavičky, zpěvačky, tanečnice. No a Matthew předstíral, že je já a začal mému šéfovi posílat moje explicitní fotky. Flirtoval s ním a vytvářel mezi námi jakýsi sexuální vztah, který ale vůbec neexistoval.

Lia: Vždycky mu prostě šlo o to, nasadit někomu brouka do hlavy. Dokonce se i naboural do mého mailu, takže věděl, kdy budu na nějakém místě, a pak psal lidem, o kterých taky věděl, že na tom místě budou. Vydával se za mě a psal jim, že tam budu, a flirtoval s nimi.

Moderátorka: A kdy jste si řekly, tohle už je fakt děsivé, musím to nahlásit na policii?
A jak na to policie reagovala, Abby?

Abby: Jeden večer jsem byla doma s jednou z mých nejlepších kamarádek. Byl to večer předtím, než jsem měla odjet na Ibiza, kam jsem chtěla utéct před všemi těmi problémy. No a pak mi přišla zpráva, ve které stálo: „Pokud odjedeš na Ibiza, dej si bacha, ublížím ti. Ne fyzicky, ale jinak.“ A mě to hrozně vyděsilo. Řekl, že si pro mě přijde, a prostě všechny ty výhrůžky se ten večer nakupily a já jsem se hrozně bála.

Říkala jsem si, bože, chystá se mi zabránit v tom, abych se dostala na letiště?

Nebo na mě bude čekat na letišti na Ibize? Chce mi v cestě zabránit už dnes večer? Čeká venku? Tohle všechno mi běželo hlavou a já jsem samozřejmě nevěděla, že je daleko ode mě, myslela jsem si, že je fakt blízko. Tak jsem zavolala na policii a řekla jsem jim, že potřebuju pomoc, že mi už nějakou dobu někdo vyhrožuje a že mám strach.

Asi po 20 minutách mi zavolali zpátky a zeptali se, jestli si myslím, že mi hrozí bezprostřední nebezpečí, protože podle nich mi bezprostřední nebezpečí nehrozí. A zeptali se mě prostě: „Opravdu si myslíte, že je potřeba, abychom přijeli?“

Cítila jsem se hrozně hloupě, že jsem na policii vůbec volala, a měla jsem pocit, že jsem v pasti, ze které není cesty ven. Že to už nikdy nepřestane.

Moderátorka: A co řekli tobě, Lio, když ses obrátila na policii?

Lia: Já jsem to nahlásila do 24 hodin od toho, co jsem dostala tu první zprávu, protože to bylo fakt hrozné. Za méně než 24 hodin se mu podařilo napsat asi padesáti lidem a taky si stihl založit falešné WhatsApp účty s mými fotkami. Taky zneužíval fotky mých kamarádů a psal lidem, že potřebují pomoc a že mají naléhavé potíže, aby si dělali starosti. Takže jsem to hned nahlásila a oni mi v podstatě řekli, že jelikož zatím nejde o žádné výhrůžky nebo obtěžování, tak to mám jít nahlásit Action Fraud (pozn.: britské národní centrum pro ohlašování podvodů).

Moderátor: A pak v prosinci 2019 se do toho zapojil policista z Cheshiru, Kevin Anderson, kterému byl případ předán (...) Takže se to obrátilo, policie to začala brát vážně a co pak? Jak ho chytili?

Lia: No, řekla jsem Kevinovi, že mám pár stránek důkazů, pokud je chce vidět.

Moderátorka: Jen pár?

Lia: No, a poslala jsem mu ten svazek, mělo to nějakých 700 stran.

Moderátorka: Zaznamenala jsi úplně všechno.

Lia: Úplně všechno.

Moderátor: Máš právnické vzdělání, že?

Lia: Je to tak. Takže jsem to udělala tak, jako bych dávala dohromady soudní spis (...) Ale stejně, když jsem spolu s mámou přišla s tím svazkem na policejní stanici a brečela jsem, ať mi prosím nějak pomůžou, že nevím, co mám dělat, a mám strach, tak mi řekli, že mám jít domů a nahlásit to znovu online.

Moderátorka: Nakonec ho dopadli a byl odsouzen k devíti letům vězení. Předtím jste ho vůbec neznaly, tak jaké to bylo, když jste konečně zjistily, že tohle je ten muž, co vám ničil život?

Lia: Nemohla jsem tomu uvěřit. Když jsem u soudu četla své prohlášení o dopadu trestného činu, nedokázal se na mě ani podívat. Prostě, udělal jsi tohle všechno, snažil ses zničit všechny mé vztahy, vztahy s mojí rodinou, s mými přáteli a ani se na mě nedokážeš podívat. (...)

Moderátor: Dozvěděly jste se nakonec, proč to dělal?

Lia: Ne.

Abby: Ještě pořád na to myslím, nedá mi to spát. Nechci být ten člověk, který si říká, proč zrovna já, ale i tak, proč?

Moderátor: Jo, tomu úplně rozumím.

Lia: Nikomu jinému bych to nepřála, ale proč?

Moderátorka: Jen v rychlosti, co jste si z vaší účasti na dokumentu odnesly?

Lia: Že kyberstalking je opravdu trestný čin a že by měl být brát vážně.

Abby: Přesně tak, lidem je třeba naslouchat, a pokud si někdo něčím takovým prochází, jejich přátelé, rodina a další lidi kolem nich by jim měli věřit.